

เหนือสุพรรณ
สร้างสรรค์ความเป็นไทย
สมัยอยุธยา

สุจิตต์ วงษ์เทศ

เหนือส สร้างสรรค์ค สมัยอ

เหนือสุพรรณ สร้างสรรค์ความเป็นไทย สมัยอยุธยา มีความหมายโดยสรุปว่า

กรุงศรีอยุธยา ตั้งแต่แรกสถาปนา พ.ศ.1893 (หรือก่อนนั้น) ใช้ภาษาเขมรเป็นหลักสืบจากรัฐละโว้ (ลพบุรี) ทั้งในราชสำนักและในคนทั่วไป นอกนั้นใช้ภาษามอญ, ภาษามลายู และอื่นๆ ขณะนั้นรัฐสุพรรณภูมิ (สุพรรณบุรี) ใช้ภาษาไทยในตระกูลไต-ไท เป็นภาษากลางทางการค้าทางบกกับดินแดนภายใน ครั้นหลัง พ.ศ.1900 กษัตริย์จากรัฐสุพรรณภูมิเสวยราชย์ที่อยุธยา หลังกำจัดกษัตริย์จากรัฐละโว้ออกไป ก็เท่ากับสถาปนาภาษาไทยและความเป็นไทยในรัฐอยุธยา

ราชอาณาจักรสยาม

เจ้านายรัฐสุพรรณภูมิ จากดินแดนสยามที่สุพรรณบุรีเป็นพระเจ้าแผ่นดินครองกรุงศรีอยุธยา มีการค้ากับนานาชาติเป็นที่รู้จักในชื่อ **ราชอาณาจักรสยาม**

ก่อนยึดครองกรุงศรีอยุธยา เจ้านายรัฐสุพรรณภูมิ ได้ **รับการอุดหนุนเป็นพิเศษจากราชสำนักจีน** และมีอำนาจการเมืองภายในโดยความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับรัฐอื่นๆ ที่ใช้ภาษาไต-ไท เป็นภาษากลางทางการค้า ได้แก่ รัฐสุโขทัย, รัฐเพชรบุรี, รัฐนครศรีธรรมราช ซึ่งล้วนอยู่ปากตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา และมีอำนาจควบคุมเส้นทางการค้าข้ามคาบสมุทร

เมื่อกำจัดเจ้านายเชื้อสายรัฐละโว้แล้วเสวยราชสมบัติกรุงศรีอยุธยา ก็เท่ากับมีอำนาจเหนือรัฐละโว้ไปโดยปริยาย ซึ่งหมายถึงเชื่อมโยงได้ด้วยกับบ้านเมืองบนที่ราบสูงลุ่มน้ำมูลและชี

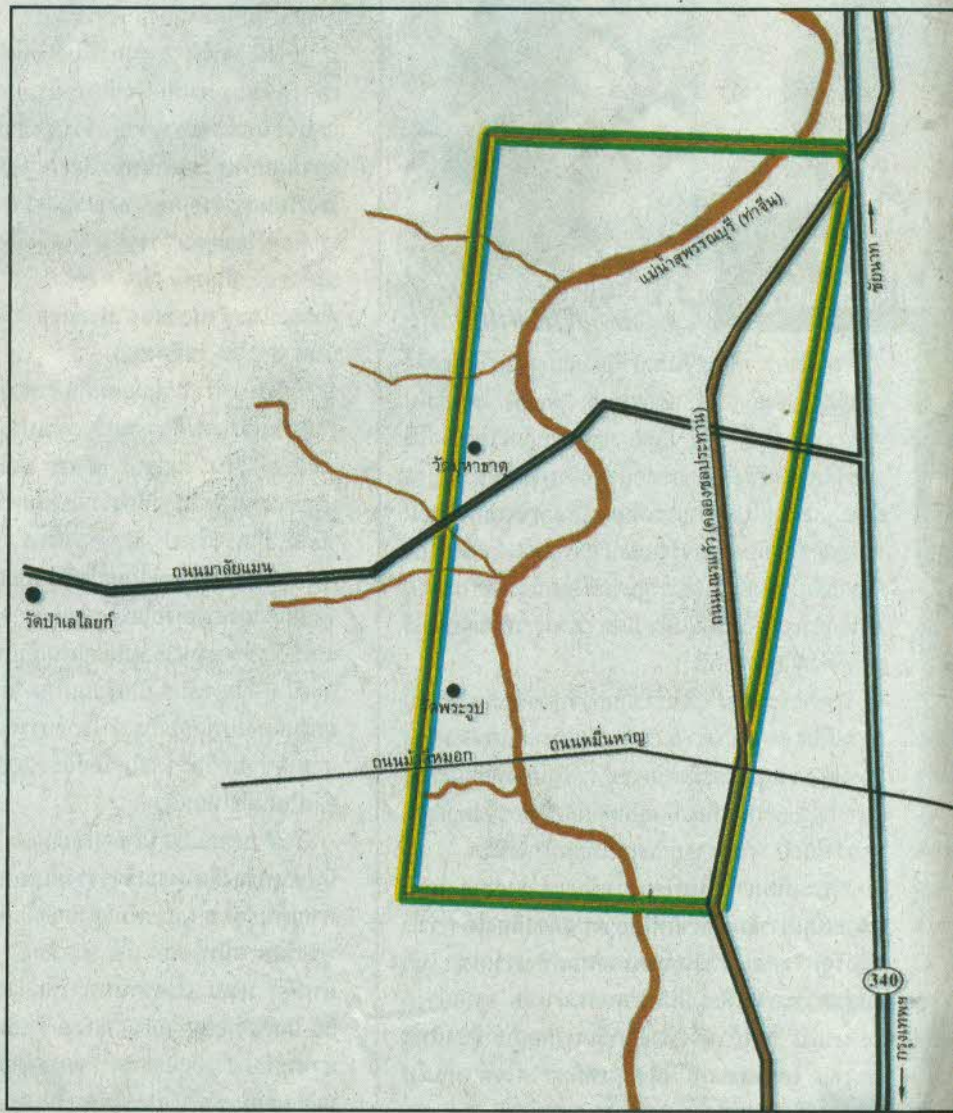
ทั้งหมด เท่ากับกรุงศรีอยุธยาเป็น **ราชอาณาจักรสยามแห่งแรก** ที่แผ่อำนาจทุกทิศทางอย่างไม่เคยมีมาก่อน

ความเป็นไทย

รัฐสุพรรณภูมิ (ที่สุพรรณบุรี) พุคไทย สำเนียงลาวลุ่มน้ำโขง มากกว่า 800 ปีมาแล้ว (หลัง พ.ศ.1600)

สร้างเมืองศูนย์กลางอำนาจคร่อมแม่น้ำท่าจีน บริเวณตัวจังหวัดสุพรรณบุรีปัจจุบัน โดยขุดคูน้ำถมคันดิน ผังสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยาวเหนือ-ใต้ เท่ากับมีแม่น้ำท่าจีนผ่ากลางเมือง [มีรายละเอียดและภาพถ่ายทางอากาศในบทความเรื่อง **แคว้นสุพรรณภูมิ** ของ ศรีศักร วัลลิโภดม พิมพ์ครั้งแรกในวารสารเมืองโบราณ (พ.ศ.2526) พิมพ์รวมในหนังสือ **ค้นหาอดีตของเมืองโบราณ** สำนักพิมพ์เมืองโบราณ พิมพ์ พ.ศ.2538 หน้า 294-309]

กษัตริย์จากรัฐสุพรรณภูมิ ยึดรัฐอยุธยา (พุทเชมร สำเนียงขอมละโว้) ราวหลัง พ.ศ.1900 ทำให้รัฐอยุธยาพุทไทย สำเนียงลาวลุ่มน้ำโขง แคว้นซึ่งมีความเป็นไทยแท้แต่ครั้ง

แผนผังเมืองสุพรรณบุรี สมัยแรก คูน้ำคันดินคร่อมสองฟากแม่น้ำท่าจีน ยาวเหนือ-ใต้ 3,600 ม. กว้าง ออก-ตก 1,900 ม. (โดย ทองศักดิ์ หาดวงษ์ คี มกราคม 2561)

แผนผังเมืองสุพรรณภูมิ (สุพรรณบุรี)

สร้างเมืองศูนย์กลางอำนาจคร่อมแม่น้ำท่าจีน บริเวณตัว
จังหวัดสุพรรณบุรีปัจจุบัน โดยขุดคูน้ำถมคันดิน ผังสี่เหลี่ยม
ผืนผ้า ยาวเหนือ-ใต้ เท่ากับมีแม่น้ำท่าจีนผ่ากลางเมือง [มี
รายละเอียดและภาพถ่ายทางอากาศในบทความเรื่อง แคว้น
สุพรรณภูมิ ของ ศรัศิกร วลิตโมดม พิมพ์ครั้งแรกในวารสาร
เมืองโบราณ (พ.ศ.2526) พิมพ์รวมในหนังสือ ค้นหาอดีตของ
เมืองโบราณ สำนักพิมพ์เมืองโบราณ พิมพ์ พ.ศ.2538 หน้า
294-309]

กษัตริย์จากรัฐสุพรรณภูมิ ยึดรัฐอยุธยา (พุดเชมร สำเนียง
ขอมละโว้) ราวหลัง พ.ศ.1900 ทำให้รัฐอยุธยาพุดไทย สำเนียง
ลาวลุ่มน้ำโขง แล้วสร้างความเป็นไทยนับแต่นั้น

สำเนียงหลงจากสุพรรณ

ประชากรรัฐสุพรรณภูมิพูดภาษาไทย (ตระกูลไต-ไท)
เคลื่อนย้ายไปอยู่ในอยุธยาเป็นเจ้านาย, ขุนนาง, ข้าราชการ,
พลไพร่ และประสมประสานกลุ่มคนดั้งเดิมที่อยู่มาก่อน ได้แก่
ตระกูลมอญ-เขมร, ขวา-มลายู ฯลฯ

นับแต่บัดนี้ไป สำเนียงเหนือจากสุพรรณก็กลายเป็นสำเนียง
หลง (หรือสำเนียงมาตรฐาน) มีพยานสำคัญ ได้แก่ เจริญ
ไชยด้วยดีลายานคางสำเนียงเหนือ

ภาษาไทยยุคแรกๆ ในลุ่มน้ำเจ้าพระยาอยู่ในวัฒนธรรม
ลาว หรือภาษาลาว ยังมีคำอยู่ในภาษาไทยในกลุ่มคำซ้อนที่
ประกอบด้วยคำอย่างน้อย 2 คำมารวมกัน คำหนึ่งจะเป็นคำ
ลาว แต่อีกคำหนึ่งอาจเป็นมอญหรือเขมรก็ได้ ขึ้นอยู่กับความ
คุ้นเคยใกล้ชิด เช่น

ทองคำ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า gold คำมอญใช้ “ทอง”
คำเดียวก็เท่ากับ gold ส่วนลาวใช้ “คำ” เท่านั้น, ฝาละมี ฝาค
เป็นคำลาว ละมีเป็นคำมอญ หมายถึง ฝาคมอดิน, สันคลอน
สันคำลาว คลอนคำมอญ หมายถึง หลวม, ง่อนแง่น, พื้อนรำ
พื้อนคำลาว รำเป็นคำเขมร, เต็นระบ่า เต็นคำลาว ระบ่าเป็น
คำเขมร, ตั้งจุมก ตั้งคำลาว จุมกเป็นคำเขมร ฯลฯ

ภาษาเขมรเป็นราชาศัพท์

ส่วนราชสำนักกรุงศรีอยุธยาสมัยแรก เริ่มใช้ภาษาเขมร
เพราะเป็นภาษาชั้นสูง สืบต่อมาจากทวารวดีและละโว้ที่ลพบุรี
แล้วได้รับยกย่องเป็นราชาศัพท์สืบจนทุกวันนี้

ชั้นยุคใหม่ ศิลปวัฒนธรรมอยุธยา

มอญ-เขมรปนลาว

ศิลปวัฒนธรรมแบบลุ่มน้ำโขง จากรัฐสุพรรณภูมิ ทอยเข้า
สู่อยุธยา แล้วปะปนกับแบบมอญ-เขมรที่มีอยู่ก่อน

นับแต่บัดนี้ไป เป็นยุคใหม่ของศิลปวัฒนธรรมอยุธยา ที่ต่อไป
ข้างหน้าจะเรียกว่า ไทย

ศิลปวัฒนธรรมอยุธยาทั้งของราชสำนักและของราษฎร ที่
มีร่องรอยจากลุ่มน้ำโขง ดังนี้

สำเนียงหลง ของอยุธยาจากเหนือสุพรรณแบบลุ่มน้ำ
โขง, **ขุนแผน** ในโองการแข่งน้ำ หมายถึง พระพรหมสร้าง
โลก กลายคำจากแกนของลุ่มน้ำโขง, **ระเบ็ง** การละเล่นใน
พระราชพิธีมีในกฎมณเฑียรบาล มาจากเข้บั้งไฟ, **โคลงไทย**
ได้จากโคลงลาวลุ่มน้ำโขง, **พระรถ เมรี** ได้จากนิทานบรรพชน
ลาวลุ่มน้ำโขง, **ดาบฟ้าฟื้นของขุนแผน** ได้จากนามปู่ฟ้าฟื้น
ผีบรรพชนลาวลุ่มน้ำโขง, **ขุนช้างขุนแผน** (ก่อนเป็นขับเสภา
ยุคกรุงรัตนโกสินทร์) เป็นการละเล่นขับชอตามประเพณีลาว
ลุ่มน้ำโขง ฯลฯ

แผนผังเมืองสุพรรณบุรี สมัยแรก คูน้ำคันดินคร่อมสองฟากแม่น้ำท่าจีน ยาว
เหนือ-ใต้ 3,600 ม. กว้าง ออก-ตก 1,900 ม. (โดย ทนงศักดิ์ หาญวงศ์ มกราคม
2561)

แผนผังเมืองสุพรรณภูมิ (สุพรรณบุรี)

ยุคแรก ราวหลัง พ.ศ.1600 คร่อมสอง

ฟากแม่น้ำท่าจีน

ทำไว้แบ่งปันโดยไม่สงวนลิขสิทธิ์

กรุณายกไปใช้งานตามสะดวก

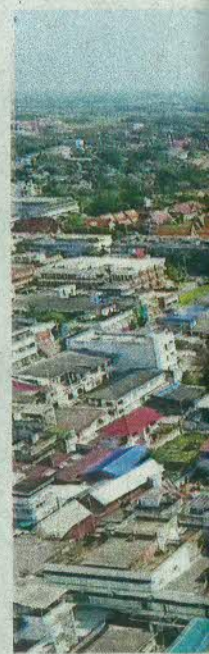

แนวคูน้ำคันดินเมืองสุพรรณภูมิ ราวหลัง พ.ศ.1600 เคยมีตรงแยกแฉกแคว
กับ ถนนแฉกแคว อ.เมืองฯ จ.สุพรรณบุรี แต่ถูกทำลายหมดไม่เหลือซาก ที่เหลือ
คือแนวพื้นที่สาธารณะ ตรวจสอบแล้วกับภาพถ่ายทางอากาศ ทับซ้อนกันพอดี
เหลือไว้เป็นประวัติศาสตร์แค่นี้เท่านั้น

แม่น้ำท่าจีนกลางเมืองสุพรรณบุรี (ซ้าย) ฝั่งตะวันออก เป็นตลาดกลางตัว
จังหวัด ปัจจุบัน (ขวา) ฝั่งตะวันตก มีถนนไปวัดป่าเลไลยก์

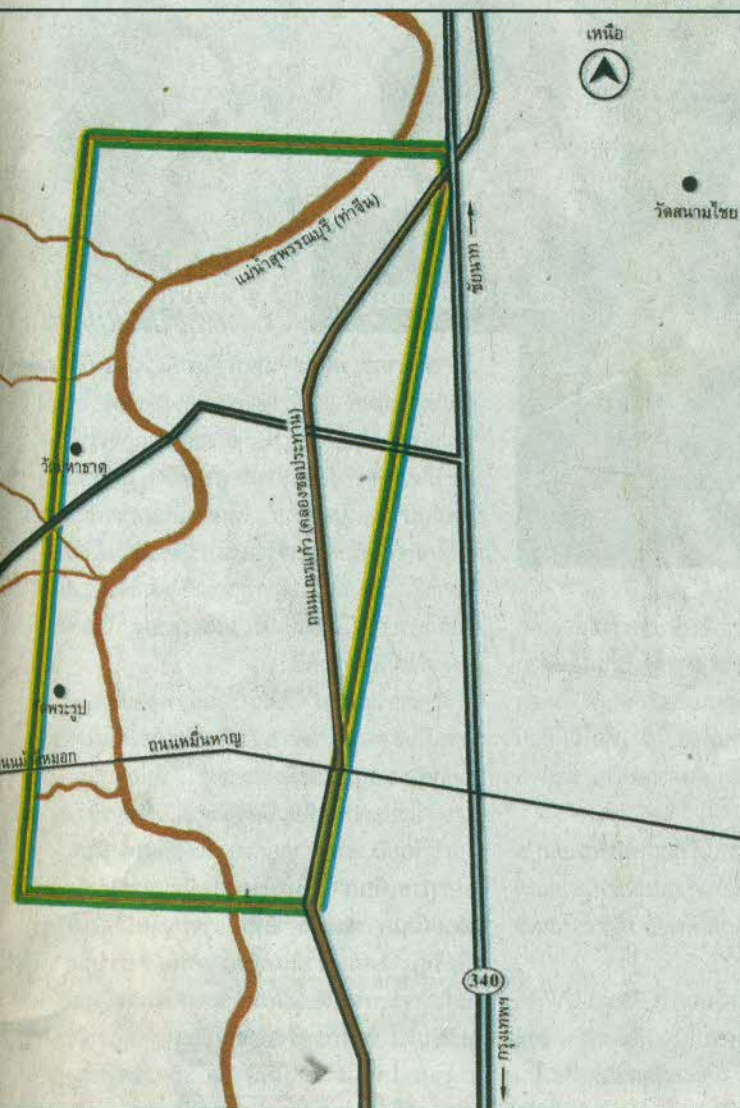
ถนนมาลัย
วัดป่าเลไลยก์

กำแพงเมืองสุพรรณ
1,900 ม. (2.) สมัยหลัง
[มีป้อมกลางน้ำ 7 แห่ง]

เหนือสุพรรณ สรรค์ความเป็นไทย สมัยอยุธยา

น้ำคันดินคร่อมสองฟากแม่น้ำท่าจีน ยาว
๑๐ ม. (โดย ทนงค์ดี หาดวงค์ มกราคม

ณภูมิ (สุพรรณบุรี)

เจ้านครอินทร์ รัฐสุพรรณภูมิ

พระปรางค์วัดราชบูรณะ อยุธยา (ภาพจาก ชาวสด)

เจ้านครอินทร์ หรือสมเด็จพระนครินทราธิราช กษัตริย์รัฐสุพรรณภูมิ เป็นลูกหลานหรือทายาทเชื้อสายขุนหลวงพ้อจั่ว

เกี่ยวดองราชวงศ์สุโขทัย ถือเป็นตระกูล “พระร่วง” เมื่ออยู่รัฐสุพรรณภูมิเคยไปเมืองจีน แล้วจักรพรรดิจีนมอบช่างทำเครื่องปั้นดินเผา มาทำสังคโลกที่เมืองสุโขทัย (เพราะเป็นกษัตริย์ครองสุโขทัยด้วย)

ต่อมาด้วยการอุดหนุนของจักรพรรดิจีน (อาจผ่านกองทัพเรือเจิ้งเหอ หรือ ชำปออง) เจ้านครอินทร์ยึดครองกรุงศรีอยุธยาได้สำเร็จ

แล้วสถาปนาอยุธยาเป็น “ราชอาณาจักรสยามแห่งแรก” ตามคำยกย่องของชาวยุโรป (ศรีศักร วัลลิโภดม อธิบายไว้ในหนังสือ *กรุงศรีอยุธยาของเรา*)

เมื่อสวรรคต เจ้าสามพระยาราชโอรสสร้างพระปรางค์วัดราชบูรณะบริเวณที่ถวายพระเพลิงพระบรมศพ มีกรุเก็บเครื่องราชูปโภคของเจ้านครอินทร์ทำด้วยทองคำ และอื่นๆ

